

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**In Vaticinia Isaiae, Prophetæ Clarissimi, Paraphrasis,
Heroico carmine conscripta**

Carpenteius, Joannes

Antverpiæ, 1588

Cap. 34.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68688)

Supremique manu tentoria fixa Tonantis,
 Quæ vis nullaloco, non ferrea transferet et as.
 Non si orbis totus socio coniuret Auerno,
 Abrumpet funes, clauosq; adamante refixos.

Ecclesiam in-
 telligit, ad-
 uerius quam
 non præua-
 lebunt portæ
 inferorum.

²¹ Nam si ulli Deus unquam operi seseq; suumq;
 Ingenium addixit solers, artemque magistram,
 Hic, quàm magnificus, quàm non imitabilis ulli
 Præcipue exhibuit, magnam hanc cum cõderet urbem,
 Augusti sedem imperij per sæcla futuram.

Quoque magis secura minas contemnat & astus,
 Præcipiti Deus armipotens pomæria fossa
 Cinxit, & ingentes fluios, latèque patentes,
 Perpetuásque induxit aquas, ri nõsque perennes.
 Hos amnes, hæc stagna sacros obeuntia muros,
 Nequicquam hostiles inimica classe cohortes
 Tentabunt, non si ipse suam pirata triremem
 Tartareus, stygy eductam naualibus Orci,
 Promoueat, remis, armis, velisque potentem:

Quippe suæ Deus omnipotens pro mænibus arcis
 Excubat, haud illam externis seruire tyrannis
 Passurus, quam iure suam sibi vindicat, ipse

²² Legifer est etenim noster, iudexque supremus,
 Et rex, & nostri dux agminis inclytus idem,
 Et præses nostra & custos vindexque salutis.

²³ At tibi crudelis prædo, classique tuorum
 Maturum exitium tempestas fæda minatur.
 Tempus erit quassa laceros quum puppe rudentes
 Horrisono pelagi calique fragore tonantis
 In mare turbo rapax, malumque, auulsaq; malo
 Vela feret, iam nec vento, nec idonea signo.
 Tum laxa laterum compage carina fatiscens,
 Totius orbis opes, & abactas vndique prædas
 Euomet, abripiant, ducentq; ferentq; viritim,
 Diuisam quicumque volent sine sanguine prædam.

Nec verò magno constabit Marte rapina,
 Loripedes claudique ferent, nulloque labore,

²⁴ Et nullo fessos sese sudore querentur:

Cap. 34. Nec crimen raptoris erit, sed vindicis ira,
 Vltia suos hominum dextris (vt saepe) dolores.

Præcedit ca-
 pite prior u ec-
 clesiã ad spem
 felicitatis æ-
 ternæ excita-
 uit; hoc verò,
 sempiterni iu-
 dicii commi-
 natione per-
 terret.

²⁵ Parua sed hæc, si quæ supremi exempla furoris
 Afferet effæto tempestas vltima mundo
 Olim, iam conferre iuuet. Concedite gentes
 Huc omnes, populique aures aduertite vestras:

S 3

Namque

²¹ Quia solummodo
 ibi magnificus est
 Dominus noster: locus
 fluuioꝝ riuu latissimi
 & patentes: nõ trans-
 ibit per eum nauis re-
 migum, neque trire-
 mis magna transgre-
 dietur eum.

²² Dominus enim iu-
 dex noster, Dominus
 legifer noster, Domi-
 nus rex noster: ipse
 saluabit nos.

²³ Laxari sunt funi-
 culi tui, sed non præ-
 ualebunt: sic erit ma-
 lus tuus, vt dilatare
 signum non queas.
 Tunc diuidetur spo-
 lia prædarum multa-
 rum: claudi diripient
 rapinam.

²⁴ Nec dicet vicinus,
 Elangui, populus qui
 habitat in ea, aufere-
 tur ab eo iniquitas.

Cap. 34.

¹ Accedite Gentes, &
 audite, & populi at-
 tendite: audiat terra
 & plenitudo eius, or-
 bis, & omne germen
 eius.

Namque ego, terrificus vobis ego (credite) vates
 Et natis vestris, & qui nascentur ab illis
 Vera cano. Audiat hæc, hæc audiat omnis ab ortu
 Occasusque patens, rerum plenissima tellus,
 Audiat, & si qua est humani nescia cultus,
 Ora pigro damnata gelu, damnata calore.
 Exitum ferale cano, quo quidquid in orbe
 Gignitur immenso, stirpes, animalia, planta,
 Reptilium volucrumque genus, populique natantum,
 Quæque carent anima, sensuque & præpete motu,
 Saxa, aurum, æs, ferrum, totius denique moles
 Vasta operis magni, flammis correpta sonoris
 Ardebit, fatisque datos considet in ignes.

2 Quia indignatio
 Domini super omnes
 gentes, & furor super
 vniuersam militiam
 eorum: interfecit eos,
 & dedit eos in occi-
 sionem.

Nec verò Assyrij tantum Ammonij-ve rebelles,
 Aut aliqua ingratis de tot regionibus ora,
 Indignante Dei magni carpetur ab ira,
 Sed furor hic, toti furor exitiabilis orbi,
 Omnes absumet populos, & cuncta creata,
 Ornatumque adimet rebus, formamque situmque.

Ipsè manu valida quatiens hastile cruentum,
 Innumera attano passim edet funera mundo,
 Per mare, per terras, spatioisque aëris æquor,
 Viuum omne, & vegetum nullo discrimine delens.

3 Interfecti eorum
 proiciuntur, & de ca-
 daueribus eorum, ad-
 scendet fetor: tabe-
 scunt montes à sangui-
 ne eorum.

Non capient celsi proiecta cadauera montes,
 Non valles campique putres, odor aëre factus
 Corrupto, taboque artus sanieque fluentes
 Inficient latè calum, tractusque supernos.

4 Et tabescet omnis
 militia cælorum, &
 complicabuntur sicut
 liber cæli: & omnis
 militia eorum defluet
 sicut defluit folium
 de vinea & de ficu.

Ipsi etiam calorū orbes in funere mundi
 Immutabuntur, cyclique nouemplicis ingens
 Ille sinus, seriisque decens, qua ducitur annus,
 Perpetuusque, cui in sese reuolubilis ordo
 Sistetur, textumque micans, quod nomine cali
 Signant mortales, contracti codicis in star,
 Aut reuoluta in se fesso lectore papyri,
 Iam nullis clarum pictumque placabitur astris.

Quippe cadent moto fulgentes æthere stella,
 Quam multa ficus concusso stipite frondes,
 Cum maturat hyems, Aquilonis & ingruit horror,
 Et foliis, spoliat vinea tenella caducis.

5 Quoniam inebria-
 tus est in cælo gladius
 meus: ecce super Idu-
 mæam descendet, &
 super populum inter-
 fectionis meæ ad iu-
 dicium.

Scilicet ille meus saturatus sanguine mucro,
 Aetheris ad calos usque, & supera ardua magni
 Pertinget, rursusque imas descendet in oras,
 Quæ campos terrena pigros diffundit * Idume,

Cuncta.

Iisdem penè
 verbis Apo-
 cal. cap. sexto:
 Receffit cælū
 sicut liber
 inuolutus.

* Per Idu-
 mæ os intelli-
 ge hostes Ec-
 clesie, qui eam
 oppugnant.

*Cuncta metens, prima iam dudum ab origine mundi,
Iudicio damnata meo, denotaque morti.*

*6 Eheu iam gladium videor spectare cruentum,
Numinis irati gladium, per viscera regum,
Per populorum adipem adigi discrimine nullo,
Iamque hebetem stantis glacie torpere cruoris.
Sic, ubi regifico conuiuia splendida luxu,
Aut sacra solenni redeuntia luce parantur,
Funditur ater ubique cruor, passimque per aras
Agni hircique cadunt pingues, ouiumque mariti,
Ipseque, cæde stupens tanta cultrarius horret.*

*Non etenim maiore unquam vindicta cruore
Vlla stetit, multa-ve magis cum strage litatum
Vltori Domino, mors ardua mænia Bosra,
Mors, atroxque, lues populosam sternet Idumen.*

*7 Non hanc vulnificum media inter tempora telum
Monoceros crispans, quo non crudelior vlla
Aut pedibus melior, siluis stabulatur Eois
Bellua, non tauri frons formidanda minacis,
Quæque alia insigni feritate & robore pollent
Monstra, luem euadent, armatus, inermis, eodem
Fortis an imbellis, nil refert, occidet ictu.*

*Ebria casorum stagnabit sanguine tellus,
Viscerèque effuso, & sparsis pauitabitur extis.
8 Scilicet illa dies absumet tempora, rebusque
Afferet exitium mortalibus, vltima mundo
Exortura, eademque vltices numinis iras
Per populos omnes largo effusura cruore.*

*Hic quoque fatalis Solymis, celsaque Sioni
Annus erit: venient, nec longa morabitur atas,
Tempora, cum dignas expendet crimine pœnas,
Nunc licet illa caput cunctas super efferat vrbes,
Iudicio damnata rato, fluiosque repente
Ire suos pice torrentes, & sulphure vino,
Mutari sola, tellurèque bitumine lento,
Quid magis? & flammis misceri cuncta stupebit,
9 Quas immortalis & rediuino fomite pastas,
Nulla dies unquam extinetas, nox nulla videbit.
Turbidus hinc, piceaque niger caligine fumus,
Ascendet calum, tenebrisque inuoluet opacis.*

*Ipsam autem versam in cineres, penitusque iacètem,
Et miserè desolatam, nullisque futuri
Instaurandam aui spatium, vestigia nulla,*

Semita

Figuratè per
hircos & arie-
tes, homines
luxu & deli-
cis perditos
intelligimus.

Bosra inter-
pretatur sce-
leratorum ho-
stium turba,
& impiorum
foedam collu-
uionem.
Per vnicor-
nes, Reges &
tyrannos im-
potentes in-
telligit. Nota
est vnicornis
bellua ferita-
tis indomitæ,
quam viam
capi negant.
Vide Plinium
nat. hist. cap.
21. lib. 8.

6 Gladius Domini
repletus est sanguine,
incrassatus est adipe,
de sanguine agnorum
& hircorum, de san-
guine medullatorum
arietum: victima enim
Domini in Bosra; &
interfectio magna in
terra Edom.

7 Et descendent vni-
cornes cum eis, & tau-
ri cum potentibus: in-
ebriabitur terra eorum
sanguine, & humus
eorum adipe pingui.

8 Quia dies ultionis
Domini, annus re-
tributionum iudicij
Sion.

9 Et conuertentur tor-
rentes eius in picem,
& humus eius in sul-
phur: Et erit terra eius
in picem ardentem.
10 Nocte & die non
extinguetur, in sem-
piternum ascendet fu-
mus eius: a generatio-
ne in generationem
desolabitur, in secula
seculorum non erit
transiens per eam.

11 Et possidebunt il-
lam onocrotalus, &
hericius: & ibis, & cor-
uus habitabunt in ea:
& extendetur super
eam mensura, vt re-
digatur ad nihilum,
& perpendiculum in
desolationem.

12 Nobiles eius non
erunt ibi: regem po-
tius inuocabunt, &
omnes principes eius
erunt in nihilum.

13 Et orientur in do-
mibus eius spinæ &
vrtica, & palturus in
munitionibus eius: &
erit cubile draconum,
& pascua struthionū.

14 Et occurrent dæ-
monia, onocætaurus,
& pilosus clamabit al-
ter ad alterum: ibi cu-
bavit lamia, & inue-
nit sibi requiem.

15 Ibi habuit foueam
ericius, & enutrit
catulos, & circūfodit
& fouit in vmbra
eius: illic congregati
sunt milui alter ad al-
terum.

*Semita nulla teret, " sed cultus omnis egentem
Creber Onocrotalus, terrôrque draconibus Ibis,
Et niger in fausto qui voces omine gluit
Coruus, & Hericius tergum spinosus acutum,
Missilibusq; Histrix telis armata tenebunt,
Multaque monstra alia humanas terrentia mentes:
Illud enim aterna fixum quod lege tenetur
Et pensum in lances diuino examine fatum,
Nulla potest hominum vis vertere, nulla deorum:
Huc vergat cades, huc vasta rapina necesse est.*

*12 Felices tamen omnipotens quos rector Olympi
Semper adoratus, casta prece saepe vocatus,
Secretos vulgò proceres his eximet oris,
Fatalem ante diem, & casum miserabilis urbis:
Cætera turba virum, summis à regibus imæ
Ad plebis facem indiscreta clade peribunt,
Ad nihilum tanta de maiestate reducti.*

*13 Par quoque cum dominis fatū sua tecta sequetur,
Nunc ebore atque auro, & signis operosa superbis:
At tunc aqua solo, subuersaque funditus, acres
Vrtica opplebunt, spinæq; & carduus asper,
Aëriâsque arces, & propugnacula calo
Aemula, curuatique humeris imposta popelli,
Cerulei sibi seruabunt in sessa dracones.
His etiam penna bifidoque celerrimus vngue
Struthio, semiauis, noua pascua quæret in oris,
Aethiopum facile oblitus calique paterni,
Et mansura sibi, subolique cubilia ponet.*

*14 Quid? quod saepe locis dæmon nocturnus in illis
Terribili occurret specie? seseq; figuras
Induet in varias, horrentiaque ora ferarum?
Fiet enim mixtus tardo Centaurus a sello,
Monstrum horrendū, ingēs, nulliq; sine omine visum,
Aut Satyrus raucum stridebit, & omnia, vocem,
Ora, pilos, barbam, crinēque, pedēque salaci
Per similis Fauno, socios clamore vocabit.
Hi responsabunt, latè nemus omne sonabit,
Et caligantes nigra formidine luci.*

*Quinetiam Lamia hoc damnato plurima saltu,
Visa suo recubans requiem indulgere labori,
Cuniarum terror Lamia, & quàm mandere fama est
Sopite raptos nutricis ab ubere fætus.*

15 Quid loquar Hericias paruis syluestria natis

Fossuros

Hericius ab-
hærendo di-
ctus.

Per mensurā
& perpendi-
culum meta-
phoricè signi-
ficat senten-
tiam Domini
fixam & cer-
tam.

Fossuros spelea suis? miluósque rapaces,
Hic ubi nunc patribus stat curia celsa vocatis
Tunc congesturos? proliisque cupidine dulci,
Oua fabrè factis posituros laeua nidis?

¹⁶ Euenient verus quæ proloquor omina vates,
Euenient, nec apex horum quæ scribimus olim,
Non ratus ullus erit: eadem cecinere priores
Fatidici heroës. priscos euoluite libros,
Carminaque ætherei calamo conscripta Tonantis;

¹⁷ Non alia à sacris oracula vatibus edo,
Os animùmque Deo plenus; mihi muneris huius,
Quodcunque est, auctor Deus est: idem ille scelestus
Inferet hæc rerum portenta minacia terris,
Quas teneant certa mensuræ lege, colantque
Sortitio, stirpemque suam per sæcla propagent.

Cap. 35. Hæc rerum series, & ineluctabilis ordo
Fatorum, ut quæ nunc caput exerit ora beatum,
Vrbibus & vicis bacchoque oleoque redundet,
Illius & rumpant ingentes horrea messes;
Pinguis humus, pecori tellus aptissima habendo,
In steriles subito mutata rigescat arenas,
Nec pecori, nec vino habiles, nec frugibus aptas.

¹ At contra, nã sic diuùm Pater, atque hominũ Rex
Decreuit, primos orbis dum conderet axes,
Quæ regio annosis squalloribus obsita, nullos
Vidit adhuc sulcos, nullisque exercita rastris,
Horrida, tristis, inops, ieiuna, imperuia luget,
Accipiet latos mutato sidere vultus.

² Iamque repente nouos (dictu mirabile) sese
Induet in flores, conceptaque semina celo
Parturiet laxata sinus, & suaue rubentis
More rose baccamque rubro findentis hiatu,
Luteolósque apices, sensim prodentis, & intus
Quod latet in densis radiosum frondibus aurum,
Exultabunda & ridens sua germina pandet
Omne genus florum: non huic se thurifer æquet,
Halet odoratis Libanus licet vndique plantis,
Non Carmelus apum genitor, Saronque rosarum;
Quidquid habet Libanus, quidquid Carmelus odorũ,
Quidquid Saronis rubicunda rosaria pecti,
Dulce decensq; ferunt, cedent huic omnia fundo:
Nempe illis per sæpe Deus spatiabitur hortis,
Gloria ubi, decus, & rarorum gratia florum est,

I

Et

Mosem intel-
ligunt hic in-
terpretes qui-
dam, & Li-
brũ Domini,
Librum Deu-
teronomij.

Auctoritatem
sibi suoque
vaticinio cõ-
parat.

Redit iterum
ad vocationẽ
Gentium.

¹⁶ Requirit diligẽ-
ter in libro Domini,
& legite: vnum ex eis
non defuit, alter alte-
rũ non quæsiuit. quia
quod ex ore meo pro-
cedit, ille mandauit,
& Spiritus eius ipse
congregauit ea.

¹⁷ Et ipse misit eis
fortem, & manus eius
diuisit eã illis in mẽ-
suram: vsque in æter-
nũ possidebũt eam, in
generatione & gene-
rationem habitabunt
in ea.

Cap. 35.

¹ Lætabitur deferta
& inuia, & exultabit
solitudo, & florebit
quasi lilium.

² Germinans germi-
nabit, & exultabit læ-
tabunda & laudans;
gloria Libani data est
ei, decor Carmeli &
Saron: ipsi videbunt
gloriam Domini, &
decorem Dei nostri.